

Jarosław Ignacy*

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ANALIZA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ AGLOMERACJI WROCŁAWSKIEJ W LATACH 2009–2013

Streszczenie

Atrakcyjność inwestycyjna w dużym stopniu decyduje o poziomie rozwoju i konkurencyjności poszczególnych obszarów w skali krajowej i międzynarodowej. Celem artykułu jest analiza atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji wrocławskiej w latach 2009–2013 i wskazanie jej silnych oraz słabych stron na podstawie badań *desk-research*, które wskazują, że za szczególnie korzystne czynniki rozwoju województwa dolnośląskiego należy uznać najwyższy poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej oraz najwyższą aktywność inwestycyjną wobec inwestorów w latach 2009–2013. Za niekorzystne czynniki należy natomiast uznać: utratę przewagi w zakresie dostępności transportowej w latach 2009–2013 oraz najniższy w Polsce poziom bezpieczeństwa powszechnego w 2013 roku.

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna regionu, czynniki atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska i aglomeracji wrocławskiej, lokalizacja krajowych i zagranicznych inwestycji

Wprowadzenie

Atrakcyjność inwestycyjna stanowi jeden z najważniejszych elementów wpływających na warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz określających

* Adres e-mail: jaroslaw.ignacy@ue.wroc.pl

poziom rozwoju i konkurencyjność poszczególnych obszarów w skali krajowej i międzynarodowej. Artykuł stanowi wstęp do kompleksowych badań atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji wrocławskiej prowadzonych w latach 2013–2014 w ramach Programu Wsparcia Partnerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki „Mozart” realizowanego w partnerstwie z firmą doradcą JP Weber Sp. z o.o. oraz Agencją Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej SA. Celem artykułu jest analiza atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji wrocławskiej w latach 2009–2013 i wskazanie jej silnych oraz słabych stron na podstawie badań *desk-research* i doświadczenia partnerów projektu. Analiza stanowi podstawę do wstępnego określenia czynników atrakcyjności inwestycyjnej regionu, a następnie przeprowadzenia kompleksowych badań ankietowych inwestorów aglomeracji wrocławskiej. Kolejnym etapem badań będzie sformułowanie wniosków oraz wskazanie strategicznych działań służących zdynamizowaniu rozwoju aglomeracji wrocławskiej. Staną się one tematem kolejnych opracowań i publikacji.

Publikacja jest efektem realizacji projektu naukowego w ramach Miejskiego Programu Wsparcia Współpracy Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz Sektora Aktywności Gospodarczej finansowanego ze środków Gminy Wrocław. Projekt ten realizowany był poprzez partnerstwo dr Jarosława Ignacego oraz firmy doradczej JP Weber sp. z o.o.

1. Atrakcyjność inwestycyjna w świetle badań literaturowych

Skala i dynamika rozwoju lokalnego w ogromnej mierze zależy od atrakcyjności inwestycyjnej, która najczęściej bywa rozumiana jako zdolność skłonienia inwestorów do realizacji inwestycji na danym terenie – atrakcyjnym dzięki oferowaniu najlepszej kombinacji korzyści lokalizacyjnych. Są one efektem specyficznych cech obszaru, w którym prowadzona i rozwijana jest działalność inwestora¹. Korzyści lokalizacyjne określane jako czynniki lokalizacji sprawiają, że obszary oferujące lepszą, z punktu widzenia inwestora, kombinację warunków prowadzenia działalności

¹ Por. A. Raczyk, S. Dołbłasz, M. Leśniak-Johann, *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, 2010, s. 6–13; M. Stawicka, L. Kwieciński, M. Wróblewski, *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, 2010, s. 156; *Atrakcyjność inwestycyjna jako źródło przedsiębiorczych przewag konkurencyjnych*, red. H. Godlewska-Majkowska, Oficyna SGH w Warszawie, 2012, s. 9–15.

osiągają przewagę na pozostałych obszarach branymi pod uwagę przy lokalizacji inwestycji². Można więc wyodrębnić trzy podstawowe rodzaje przewag konkurencyjnych regionu³:

- cenowej (kosztowej),
- jakościowej,
- informacyjnej.

Przewaga kosztowa jest związana z relatywnie niskimi kosztami prowadzenia działalności gospodarczej na danym obszarze (na co wpływ mają m.in. podatki lokalne, ulgi, zwolnienia podatkowe, koszty pozyskania czynników produkcji, ceny nieruchomości czy terenów inwestycyjnych).

Zwiększona atrakcyjność terenu może być także wynikiem przewagi jakościowej, która powstaje, gdy uda się stworzyć taką unikatową kombinację cech miejsca inwestycji, która wpływa na satysfakcję inwestora i ma dla niego wartość. W tym sensie podstawą oceny atrakcyjności terenu przez inwestora jest jakość unikatowego produktu terytorialnego.

Elementem przewagi konkurencyjnej regionu może być również dostarczenie inwestorowi użytecznych informacji (m.in. integracja informacji z różnych źródeł, duża przejrzystość rynków, dostęp do danych, informacji i analiz stanowiących podstawę podejmowania decyzji inwestycyjnych). Przewaga informacyjna powstaje również, gdy informacje przyczyniają się do tworzenia pozytywnego wizerunku regionu jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej.

Atrakcyjność inwestycyjna regionu dzięki różnym czynnikom lokalizacji wpływa na tworzenie wszystkich trzech rodzajów przewag jednocześnie. Czynniki lokalizacyjne nie determinują co prawda wielkości nakładów inwestycyjnych, ale w dużym stopniu określają prawdopodobieństwo skłonienia inwestorów do lokowania inwestycji na danym terenie⁴. Choć specyfika działalności gospodarczej sprawia, że preferencje co do czynników lokalizacyjnych nie są identyczne dla każdej

² Por. S. Assuncao, R. Forte, A. Teixeira, *Location determinants of FDI: A literature review*, FEB Working Papers, nr 433, 2011, Universidade do Porto, s. 1–7.

³ *Atrakcyjność inwestycyjna jako źródło...*, s. 9, za: L. Grabarski, I. Rutkowski, W. Wrzosek, *Marketing*, PWE, Warszawa 2000, s. 116–133; *Strategiczne planowanie marketingowe*, red. A. Styś, PWE, Warszawa 1999, s. 136–151.

⁴ Por. A. Mironko, *Determinants of FDI flows within emerging economies*, *Studies in Economic Transition*, Palgrave Macmillan 2014, s. 15–30; R. Barclay, *The location of foreign direct investment*, *Foreign Direct Investment in Emerging Economies 2000*, s. 29–49.

branży⁵, to istnieje jednak pewien zestaw uniwersalnych czynników atrakcyjności inwestycyjnej decydujących o ogólnym poziomie inwestycji i rozwoju społeczno-gospodarczego danego obszaru⁶. Nie wyczerpują one co prawda wszystkich elementów, na które zwracają uwagę inwestorzy przy lokalizacji inwestycji, pozwalają jednak dosyć precyzyjnie określić atrakcyjność inwestycyjną regionów⁷. Z tego względu warto dokonać próby identyfikacji tych ogólnych, uniwersalnych czynników wpływających na atrakcyjność inwestycyjną regionu na przykładzie aglomeracji wrocławskiej. W tym celu w ramach badań *desk-research* przeanalizowanych zostało ponad 150 rankingów, opracowań, prezentacji, analiz oraz innego rodzaju dokumentów pochodzących z lat 2005–2013. Ze względu na cel projektu, jakim była analiza atrakcyjności aglomeracji wrocławskiej po wstępnej selekcji do pogłębianych badań wybrano 13 publikacji (obejmujących m.in. coroczne serie wydawnicze Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową i Konrad Adenauer Stiftung oraz Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych⁸). Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że choć w przeanalizowanych publikacjach wykorzystywano dosyć zróżnicowane czynniki atrakcyjności inwestycyjnej, to najczęściej należały one jednak do następujących obszarów:

- zasoby pracy – obejmujące takie czynniki jak: struktura wiekowa, wskaźniki aktywności zawodowej, saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej, procent osób aktywnych zawodowo z wykształceniem wyższym, liczba absolwentów szkół wyższych, słuchaczy studiów podyplomowych, procent długotrwale bezrobotnych, dalsze trwanie życia,
- infrastruktura techniczna – m.in.: ludność z dostępem do mediów, gęstość sieci mediów, łącza telefoniczne, standard dróg publicznych w tym procent

⁵ O. Onaran, E. Stockhammer, *The effect of FDI and foreign trade on wages in the Central and Eastern European Countries in the post-transition era: A sectoral analysis for the manufacturing industry*, „Structural Change & Economic Dynamics” 2008, vol. 19, nr 1, s. 66–72.

⁶ A. Raczyk, S. Dołzbłasz, M. Leśniak-Johann, *Analiza atrakcyjności...*, s. 13–25.

⁷ Por. A. Seric, *Determinants of FDI location in Central and Eastern Europe (CEE)*, „OECD Journal: General Papers”, vol. 2010/2, OECD 2011, s. 77–80; V. Procher, *Agglomeration effects and the location of FDI: evidence from French first-time movers*, „Annals of Regional Science” 2011, vol. 46, nr 2, s. 295–305; A. Pelegrin, C. Bolance, *Regional foreign direct investment in manufacturing. Do agglomeration economies matter?*, „Regional Studies” 2008, vol. 42.4, s. 505–518.

⁸ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, red. M. Nowicki, IBnGR i KAS, Gdańsk 2013; H. Godlewska-Majkowska, *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013*, Warszawa 2013.

dróg ekspresowych oraz autostrad, przyloty pasażerów w portach lotniczych, gęstość i standard sieci kolejowej, abonenci telewizji kablowej, placówki pocztowe, stopień recydingu i oczyszczania ścieków przemysłowych i komunalnych,

- infrastruktura społeczna – obejmująca m.in.: dostęp do aptek, lekarzy i opieki zdrowotnej, miejsca noclegowe, dostęp do sprzętu komputerowego i jego liczba w szkołach, powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę, liczba osób korzystających z bibliotek, kin czy muzeów, kubatura nowych budynków mieszkalnych,
- aktywność społeczna – m.in.: wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego, odsetek organizacji pożytku publicznego, fundacji, stowarzyszeń, odsetek przestępstw kryminalnych i gospodarczych,
- rynek – obejmujący m.in. następujące czynniki: gęstość zaludnienia, dochody z PIT i CIT na mieszkańca, udział podatku rolnego w dochodach podatkowych, dochód rozporządzalny/os, przeciętne miesięczne wydatki/os, odsetek samochodów osobowych, wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym,
- administracja – m.in.: stopień pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego, środki na dofinansowanie zadań własnych pozyskane z innych źródeł na jednego mieszkańca, dochody własne gmin, odsetek wydatków majątkowych w stosunku do wydatków ogółem, procent wydatków na transport, łączność, gospodarkę komunalną, ochronę środowiska, oświatę i wychowanie, kulturę, ochronę zdrowia, pomoc społeczną, kulturę fizyczną i sport, turystykę, bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową oraz na administrację publiczną,
- innowacyjność – obejmująca takie czynniki jak: stopa nakładów na B + R w przedsiębiorstwach, udział zatrudnionych w B + R pracujących ogółem, odsetek przedsiębiorstw zautomatyzowanych, procent przedsiębiorstw przemysłowych oraz usługowych, które wprowadziły nowe bądź ulepszone produkty.

Wskazane czynniki lokalizacji decydują o atrakcyjności inwestycyjnej regionów w Polsce. Dzięki optymalnej (z punktu widzenia inwestora) kombinacji czynników regiony stają się atrakcyjnym miejscem do lokalizacji inwestycji oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Atrakcyjne obszary pozwalają na zmniejszenie

nakładów inwestycyjnych oraz bieżących kosztów, a jednocześnie ułatwiają maksymalizację zysków oraz ograniczają ryzyko niepowodzenia inwestycji⁹.

2. Ocena czynników atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji wrocławskiej w świetle rankingów

Ze względu na brak dostępności badań dotyczących *stricte* aglomeracji wrocławskiej, jako punkt odniesienia wybrano województwo dolnośląskie, którego atrakcyjność inwestycyjna wynika głównie z atrakcyjności aglomeracji wrocławskiej. Ze względu na zaawansowaną metodykę badań oraz porównywalność i ciągłość danych z lat 2009–2013, do pogłębionej analizy czynników atrakcyjności Dolnego Śląska jako bazowe wybrano opracowanie *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski* sporządzane corocznie przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową i Fundację Konrada Adenauera. Na bazie tych rankingów oraz doświadczeń partnerów projektu przeprowadzono pogłębioną analizę czynników atrakcyjności inwestycyjnej zaprezentowaną w tabeli 1.

Województwo dolnośląskie to jeden z najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie regionów Polski. Jego kluczowymi atutami są¹⁰:

- wysoki poziom rozwoju gospodarczego, który znacznie przekracza średnią krajową,
- bardzo korzystne położenie geopolityczne, wynikające z sąsiedztwa Niemiec i Republiki Czeskiej, a także atrakcyjne położenie w odniesieniu do rynków zbytu tworzonych przez aglomeracje praską, berlińską i warszawską,
- bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa (drogowa, kolejowa, wodna, lotnicza) i teleinformatyczna,
- dogodne połączenia drogowe – autostrada A4 oraz drogi międzynarodowe,

⁹ Por. K. Vogiatzoglou, *Vertical specialization and new determinants of FDI: Evidence from South and East Asia*, „Global Economic Review” 2007, vol. 36, nr 3, s. 245–252; C. Wren, J. Jones, *Assessing the regional impact of grants on FDI location: Evidence from U.K. Regional Policy*, „Journal of Regional Science” 2011, vol. 51, nr 3, s. 497–510; C. Bellak, M. Leibrecht, A. Riedl, *Labour costs and FDI flows into Central and Eastern European Countries: A survey of the literature and empirical evidence*, „Structural Change & Economic Dynamics” 2008, vol. 19, nr 1, s. 19–31; A. Bevan, S. Estrin, *The determinants of foreign direct investment into European transition economies*, „Journal of Comparative Economics” 2004, nr 32, s. 775–787; J. Ignacy, T. Kopyściański, *Selection criteria of strategic goals for local government*, „Argumenta Oeconomica” 2011, nr 2 (27), s. 15–36.

¹⁰ H. Godlewska-Majkowska, *Atrakcyjność inwestycyjna regionów...*, s. 3–6.

- rozbudowany system linii kolejowych – międzynarodowe linie kolejowe (E30 i E59),
- dobrze rozwinięta sieć transportu wodnego (system wodny Odry umożliwia transport barkami rzeczny z Dolnego Śląska do zespołu portowego Szczecin-Świnoujście),
- port lotniczy Wrocław-Strachowice umożliwiający połączenia zagraniczne z wieloma miastami Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch czy Skandynawii,
- bardzo dobry dostęp do internetu (pod tym względem województwo należy do najwyższej ocenianych regionów w Polsce),
- obecność licznych uczelni wyższych, wśród których licznie reprezentowane są wysoko oceniane w Polsce jednostki naukowe,
- bogactwo kulturowe, liczne zabytki oraz walory przyrodnicze (Sudety, Przedgórze Sudeckie) stwarzają podstawy rozwoju usług turystycznych,
- wysoki poziom rozwoju przemysłu, co uwidacznia specjalizacja tego regionu w prowadzeniu nowoczesnych rodzajów produkcji przemysłowej (przemysł środków transportu, farmaceutyczny, elektronika użytkowa, sprzęt AGD i RTV),
- liczne specjalne strefy ekonomiczne (SSE), oferujące dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej inwestorom: SSE Kamiennogórska, SSE Legnicka, SSE Tarnobrzeska oraz SSE Wałbrzyska.

Tabela 1. Pogłębiona analiza czynników atrakcyjności Dolnego Śląska (w tym także aglomeracji wrocławskiej)

Czynnik	Charakter (silna/słaba strona)	Zmiany atrakcyjności w ciągu ostatnich lat i miejsca w rankingu atrakcyjności 2009–2013				
		2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6	7
Zasoby i koszty pracy	Mocne strony: wysoka jakość zasobów pracy, duża liczba studentów, wysoki poziom aktywności gospodarczej i społecznej. Słabe strony: wysoki i rosnący poziom wynagrodzeń oraz niska stopa bezrobocia, mogąca wywołać presję na wzrost wynagrodzeń.	5	5	5	5	4
		W okresie 5 lat stabilna sytuacja w zakresie zasobów i kosztów pracy, brak większych zmian.				

1	2	3	4	5	6	7	
Aktywność wobec inwestorów	Mocne strony: najwyższa w Polsce liczba ofert inwestycyjnych, wyróżniająca ocena Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora otrzymana w toku certyfikacji przeprowadzonej przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiZ).	1	1	3	1	1	W okresie 5 lat lekkie pogorszenie; w stosunku rocznym regres – spadek przewagi nad innymi województwami w zakresie liczby ofert inwestycyjnych; konkurencyjne regiony mają coraz więcej ofert inwestycyjnych, przewaga woj. dolnośląskiego w tym względzie jest już minimalna.
Dostępność transportowa	Mocne strony: Bardzo dobra dostępność komunikacyjna, ważny węzeł transportowy z dostępem do lotniska międzynarodowego, bliskość granicy zachodniej, coraz lepsze skomunikowanie drogowe z Warszawą (m.in. 15 bezpośrednich połączeń Polskibus, oddanie kolejnych odcinków drogi S8 poprawi też dostępność i czas przejazdu samochodem). Słabe strony: ponadprzeciętna odległość do Warszawy i bardzo słabe skomunikowanie kolejowe (min. czas bezpośredniego przejazdu to ok. 5,20 godz., planowane skrócenie czasu do ok. 4 godz. (pociągi EIC Premium Pendolino planowane od grudnia 2014 r.), dla porównania Kraków – 2,56 godz., Poznań – 2,35 godz., Gdańsk – 4,42 godz.).	1	2	5	5	5	Utrata części przewagi w zakresie dostępności do granicy zachodniej względem innych województw (m.in. poprzez oddanie do użytku kolejnych odcinków autostrad m.in. A1, A2, i A4).
Chłonność rynku	Mocne strony: wysoka siła nabywcza przedsiębiorstw i mieszkańców.	4	4	4	4	4	Stosunkowo wysoka chłonność rynku jest efektem rosnących płac i spadającego bezrobocia, które w 2013 r. po raz pierwszy ukształtowało się poniżej średniej dla całego kraju.
Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej	Mocne strony: wysoka wydajność pracy, korzystna struktura gospodarki, duża liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego, bardzo wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu; ponadprzeciętnie rozwinięty sektor B + R; znaczne możliwości inwestowania – duże zasoby wolnych terenów inwestycyjnych w SSE, znaczna aktywność inwestorów w SSE. Słabe strony: niska aktywność targowo-wystawiennicza.	1	1	1	1	1	Brak zmian w ujęciu rocznym, wyraźny wzrost w okresie 5 lat.

1	2	3	4	5	6	7
Poziom rozwój infrastruktury społecznej	Mocne strony: ponadprzeciętna intensywność działalności kulturalnej; dobrze rozwinięta infrastruktura hotelowa; wysoka aktywność lokalnych instytucji kultury, wysokie nakłady na lokalną infrastrukturę publiczną.	3	3	3	3	3
		Minimalne pogorszenie w ostatnich latach – niższa intensywność działalności kulturalnej.				
Poziom bezpieczeństwa powszechnego	Słabe strony: bardzo wysoki poziom przestępczości, niska wykrywalność przestępstw.	15	15	15	15	16
		Nieznaczne pogorszenie w ciągu ostatnich lat.				
Ocena łączna (syntetyczna)	Silne strony: aktywność wobec inwestorów, rynek zbytu, infrastruktura gospodarcza, infrastruktura społeczna. Słabe strony: poziom bezpieczeństwa powszechnego.	2	3	3	3	2
		Względny spadek w okresie 5 lat, brak istotnych zmian w stosunku do 2012 r.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski z lat 2009–2013*, red. M. Nowicki, IBnGR i KAS oraz badań własnych i doświadczeń partnerów projektu.

Analizując ranking Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, można stwierdzić, że w latach 2009–2013 ogólna atrakcyjności inwestycyjna województwa dolnośląskiego (a także aglomeracji wrocławskiej) utrzymywała się na bardzo wysokim poziomie. We wszystkich latach badanego okresu Dolny Śląsk pod względem ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej ustępował tylko województwu śląskiemu. Co ciekawe, jeszcze w 2005 roku Dolny Śląsk zajmował w tym rankingu czwartą pozycję, co wskazuje, że jego atrakcyjność w ostatniej dekadzie uległa zwiększeniu.

Analizując szczegółowo czynniki atrakcyjności inwestycyjnej, warto zauważyć, że bardzo wysoko oceniony został poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej, który zwiększa atrakcyjność przez usprawnienia procesu realizacji inwestycji i jej dalszego funkcjonowania. Na uwagę zasługuje fakt, że w latach 2009–2013 Dolny Śląsk niezmiennie zajmował pierwszą pozycję w tej kategorii atrakcyjności.

W raportach IBnGR bardzo wysoko oceniono także aktywność województwa wobec inwestorów (pierwsza lokata wśród województw Polsce w latach 2009–2013 oprócz 2011 r.) rozumiana jako zdolność do kreowania wizerunku regionu, jego popularyzacji, a także stworzenia przez władze samorządowe dobrego klimatu dla inwestycji.

Wśród pozostałych czynników atrakcyjności inwestycyjnej wysoko lub stosunkowo wysoko oceniono także: poziom rozwoju infrastruktury społecznej (trzecie miejsce w 2013 r.), chłonność rynku (czwarte miejsce w 2013 r.), zasoby

i koszty pracy (czwarte miejsce w 2013 r.) oraz dostępność transportowa (piąte miejsce w 2013 r.).

W latach 2009–2013 IBnGR wysoko oceniał poziom rozwoju infrastruktury społecznej, która wzmacnia atrakcyjność m.in. przez kształtowanie korzystnych warunków życia, przyciągających imigrantów, wzmacniających wielkość i jakość zasobów pracy a także przez tworzenie klimatu otwartości sprzyjającego kreatywności i innowacyjności. Województwo dolnośląskie w każdym roku w okresie 2009–2013 zajmowało w tej kategorii trzecie miejsce w skali kraju. Wysoko oceniono również chłonność rynku województwa dolnośląskiego, co było efektem m.in. rosnących płac i spadającego bezrobocia, które w 2013 roku po raz pierwszy od kilku lat ukształtowało się poniżej średniej dla całego kraju. W latach 2009–2013 Dolny Śląsk pod względem chłonności rynku niezmiennie zajmował czwarte miejsce w kraju. Jeśli zaś chodzi o zasoby i koszty pracy, to województwo dolnośląskie oceniono jako piąte w skali kraju. W tym przypadku atrakcyjność inwestycyjna, wynikająca z bardzo dużej liczby studentów i wysokiego poziomu aktywności społeczno-gospodarczej ludności, osłabiona została przez rosnący poziom wynagrodzeń oraz niską stopę bezrobocia, które w opinii IBnGR mogą wywołać presję na dalszy wzrost wynagrodzeń.

W badanym okresie 2009–2013 nastąpiła istotna utrata przewagi województwa dolnośląskiego w zakresie dostępności transportowej (spadek z pierwszego miejsca w 2009 r. na piąte miejsce w 2013 r.). Warto jednak zauważyć, że sytuacja ta nie wynikała z utraty walorów lokalizacyjnych Dolnego Śląska, ale spowodowana została poprawą dostępności innych województw dzięki rządowemu programowi dynamicznej rozbudowy sieci autostrad i dróg ekspresowych. Analiza rankingów IBnGR pozwoliła również na stwierdzenie, że największym problemem Dolnego Śląska jest pogarszający się i najniższy w Polsce poziom bezpieczeństwa powszechnego, który spowodowany jest wysokim poziomem przestępczości i niską wykrywalnością przestępstw.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania *desk-research* koncentrujące się na analizie atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji wrocławskiej pozwoliły na wstępne określenie jej silnych i słabych stron oraz identyfikację kluczowych czynników atrakcyjności

Dolnego Śląska. Mając na uwadze wyniki rankingu IBnGR z lat 2009–2013 za szczególnie korzystne czynniki rozwoju województwa dolnośląskiego należy uznać:

- najwyższy poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej w każdym roku w okresie 2009–2013,
- najwyższą aktywność inwestycyjną wobec inwestorów (choć w tym względzie zaznacza się spadek przewagi nad innymi województwami) w latach 2009–2013 (oprócz 2011 r.).

Jednocześnie za wyraźnie niekorzystne czynniki należy uznać:

- utratę przewagi w zakresie dostępności transportowej w latach 2009–2013 (spadek z 1 na 5 miejsce), spowodowaną głównie przez poprawę dostępności innych województw dzięki rozbudowie sieci autostrad i dróg ekspresowych,
- pogarszający się od 2009 roku i najniższy w Polsce w 2013 roku poziom bezpieczeństwa powszechnego spowodowany bardzo wysokim poziomem przestępczości i niską wykrywalnością przestępstw.

Wskazane prawidłowości skonfrontowane z doświadczeniem partnerów projektu oraz danymi statystycznymi staną się podstawą dalszych, kompleksowych badań obejmujących także badania ankietowe inwestorów aglomeracji wrocławskiej, a następnie posłużą sformułowaniu rekomendacji dotyczących wyznaczenia przyszłych kierunków jej rozwoju.

Literatura

- Assuncao S., Forte R., Teixeira A., *Location determinants of FDI: A literature review*, „FEB Working Papers” 2011, nr 433, Universidade do Porto.
- Atrakcyjność inwestycyjna jako źródło przedsiębiorczych przewag konkurencyjnych*, red. H. Godlewska-Majkowska, Oficyna SGH w Warszawie 2012.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, red. M. Nowicki, IBnGR i KAS, Gdańsk 2013.
- Barclay R., *The location of foreign direct investment*, Foreign Direct Investment in Emerging Economies 2000.
- Bellak C., Leibrecht M., Riedl A., *Labour costs and FDI flows into Central and Eastern European Countries: A survey of the literature and empirical evidence*, „Structural Change & Economic Dynamics” 2008, vol. 19, nr 1.
- Bevan A., Estrin S., *The determinants of foreign direct investment into European transition economies*, „Journal of Comparative Economics” 2004, nr 32.

- Godlewska-Majkowska H., *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013*, Warszawa 2013.
- Grabarski L., Rutkowski I., Wrzosek W., *Marketing*, PWE, Warszawa 2000.
- Ignacy J., Kopyściański T., *Selection criteria of strategic goals for local government*, „Argumenta Oeconomica” 2001, nr 2 (27).
- Mironko A., *Determinants of FDI flows within emerging economies*, Studies in Economic Transition, Palgrave Macmillan 2014.
- Onaran O., Stockhammer E., *The effect of FDI and foreign trade on wages in the Central and Eastern European Countries in the post-transition era: A sectoral analysis for the manufacturing industry*, „Structural Change & Economic Dynamics” 2008, vol. 19, nr 1.
- Pelegrin A., Bolance C., *Regional foreign direct investment in manufacturing. Do agglomeration economies matter?*, „Regional Studies” 2008, vol. 42 (4).
- Procher V., *Agglomeration effects and the location of FDI: evidence from French first-time movers*, „Annals of Regional Science” 2011, vol. 46, nr 2.
- Raczyk A., Dołzbłasz S., Leśniak-Johann M., *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2010.
- Seric A., *Determinants of FDI location in Central and Eastern Europe (CEE)*, „OECD Journal: General Papers” 2010, vol. 2, OECD 2011.
- Stawicka M., Kwieciński L., Wróblewski M., *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2010.
- Strategiczne planowanie marketingowe*, red. A. Styś, PWE, Warszawa 1999.
- Wren C., Jones J., *Assessing the regional impact of grants on FDI location: Evidence from U.K. Regional Policy*, „Journal of Regional Science” 2011, vol. 51, nr 3.
- Vogiatzoglou K., *Vertical specialization and new determinants of FDI: Evidence from South and East Asia*, „Global Economic Review” 2007, vol. 36, nr 3.

ANALYSIS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF WROCLAW AGGLOMERATION IN 2009–2013

Abstract

Investment attractiveness largely determines the level of development and competitiveness of the various areas in national and international scale. The aim of the article is to analyze the investment attractiveness of the Wrocław Agglomeration during the period 2009–2013 and identify its strengths and weaknesses based on the study desk-research. The

conducted research indicates, that the following factors can be considered as particularly favorable for the development of province Lower Silesia: the highest level of economic infrastructure and the highest investment activity to investors in 2009–2013. In contrast, the following factors must be considered as adverse effects: the loss of advantage in terms of transport accessibility in 2009–2013 and the lowest level of public safety in Poland in 2013.

Translated by Jarosław Ignacy

Keywords: investment attractiveness of the region, the factors of investment attractiveness of Lower Silesia and Wrocław Agglomeration, the location of domestic and foreign investment

JEL Codes: D72, H83, M16, F21, F23

